

הלכות שבת סימן שכב

ביאורים ומוספים

בכיסו כמה פרוטות, שמותר לטלטלו, כיון שהפרוטות בטלות לבגד. ומבואר במג"א (סי' שכב ס"ק יד, שהוא מקור דברי השעה"צ), שמתעם זה התיר השו"ע לעיל (סי' שח סכ"ז) לטלטל שולחן שמתחת עליו עצמות או קליפות שאינן ראיות למאכל בהמה אם מונחת על השולחן גם פת, כיון שהעצמות והקליפות בטלות לפת. ואם קשה לו לנער את השולחן, כתב המשנ"ב שם (ס"ק קטז) שיתכן שמותר להניח פת על גביו אפילו לכתחילה כדי לטלטלו.

ומשמע מדבריו, שבלא הטעם שהפירושים בטלים לבסוף, נעשית הכוס בסיס לפירורים באמצע השבת. ואע"פ שכתב במשנ"ב לעיל (סי' רסו ס"ק כו) שאין דבר נעשה בסיס באמצע השבת, כבר כתב החו"א (א"ח סי' מח ס"ק ח) שדוקא לענין ניעור אומרים כן, ומשום כך מותר לנער, אבל לטלטל את הבסיס אסור אף לצורך מקומו. וכן מבואר ממה שכתב המשנ"ב לעיל (סי' שי ס"ק לו), שדבר שנעשה בסיס באמצע השבת, אם לא מניח עליו דבר היתר אסור לטלטלו, אבל לנער מותר.

ומשמע מדבריו שאף אורח יכול לעשות בסיס, וכן מבואר ברמ"א לעיל (סי' שט ס"ד), ומשמע במשנ"ב שם (ס"ק כז) שדוקא כשעושה כן מרעת בעל הבית ונוח לבעה"ב בכך, אבל כשאין הדבר נוח לבעה"ב לא נעשה החפץ בסיס בכך. וכן מבואר בתוספות רע"א (דמאי פ"ז מ"ב אות עא) לענין תלמיד חכם שמתארח אצל עם הארץ בשבת, שצריך להפריש תרומה ולומר 'מה שאני משייר בבוס יהיה מעשר' [מלבד שצריך להתנות כן מערב שבת], שכתב שם שאין התלמיד חכם עושה את הכוס בסיס לתרומה הטמאה [שהרי תרומת עם הארץ טמאה, ודינה כמוקצה מחמת גופו] כיון שאין הכוס שלו, למרות שהוא אורחו של עם הארץ. [ומ"מ מבואר בירושלמי (דמאי ד, א) שאין לו לטלטל את הכוס, משום שעל ידי כך הוא מטלטל את התרומה הטמאה שבה]. והחזו"א כתב (א"ח סי' מח ס"ק ט), שטעם זה שהפירושים בטלים לבסוף אינו מוכרע, שאפשר שכיון שהפירושים אסורים בהנאה, הרי הם מוקצים יותר מכל מוקצה אחר ואינם בטלים לבסוף, וכמבואר בגמרא (ביצה כא, ב), ואין היתר לטלטל את הכוס עם הפירושים אלא מדין גרף של רעי. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שכב ס"ק לו).

[משנ"ב ס"ק ב]

דקפן'נסין עניי' אינם'הדיס עם עניי' ישראל מפני דרכי שלום⁵. ולענין מי שבבעלותו בית מלון, הסתפק הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ב) אם מותר לו לארח נכרים בשבת, שכיון שמטרת האירוח היא להרויח כסף ולא כדי לכבדם, לא שייך בזה הטעם של 'דרכי שלום'.

ולענין ישראל שמחלל שבת בפרהסיא, הסתפק הגרש"ז אויערבך (שם), אם הטעם של 'דרכי שלום' שייך אף בו, או שמא אינו שייך אלא בנכרי, ונפקא מינה אם מותר לארח מחלל שבת בפרהסיא לסעודות שבת.

[משנ"ב ס"ק ז]

אפלו אם אינו מפרש לו ש"אכל גס'פן שרי, דמסתמא יאכל שם⁶. וכי, או שהוא הרבה שאי אפשר לאכלן שם⁷.

(6) ואם דעת הנכרי להוציא את המזונות, כתב לקמן (סי' תמד ס"ק יז) לענין נתינת חמץ לנכרי בערב פסח שחל להיות בשבת, שאם יש שם רשות הרבים גמורה, ראוי לבעל נפש להתנות עם הנכרי במפורש שנותן לו את החמץ על מנת שיאכלנו שם ולא יציאנו. (7) ושיעורו, כתב לקמן (סי' תמד ס"ק ב) שהוא יותר מכדי סעודה אחת.

[משנ"ב ס"ק מא]

דיבנדי' יש בו מה שנמאס ככר במדרס רגליו ולא חזי לטלטול²⁵. וכשצריך למקומו של התבן, דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ח) שמותר לגורפו על ידי דבר אחר, כדי שיחשב כטלטול מן הצד.

סימן שכב

אינו'יהודי שעשה מלאכה בעד ישראל

[משנ"ב ס"ק א]

אף דכיום טוב אסור לזמן אינו'יהודי¹ לאכל עמו².

(1) וכן מומר לחילול שבת בפרהסיא, כתב לקמן (סי' תקיב ס"ק ב) שדינו כנכרי ואסור לבשל עבורו ביו"ט, ואם כן אסור גם להזמין לאכול עמו. [על הזמנת מומר בשבת, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק ב)]. ומי שמחלל שבת משום שאינו יודע את חומרת הענין של חילול שבת, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ט שאלה ג) שדינו כתינוק שנשבה, ומותר להזמין לאכול עמו ביו"ט.

ובזמנינו, שישנם רבים שאינם שומרים תורה ומצוות רח"ל, אע"פ שיוצאים את חומרת הענין של חילול השבת ויודעים שישנם יהודים שומרי תורה ומצוות, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פ"מ אות ג) שיש להחמיר שלא לבשל עבורם ביו"ט. ובענין זה דעת הגרש"ז אויערבך (מעדני שלמה מועדים יום טוב ה' ה) שיש לעיין על מה סומכים אותם המזמינים מחללי שבת בפרהסיא לליל הסדר, ומ"מ אם מזמינים אדם שמתחיל להתקרב לשמירת תורה ומצוות, דעתו (הליכות שלמה מועדים ח"ב, פסח הלכה טו, רשימות) שיש להקל, כיון שאפשר לקרבו על ידי הזמנה זו.

ולענין מי שבבעלותו בית מלון שמתארחים שם ביו"ט נכרים ומחללי שבת בפרהסיא, כתב הגר"י קניבסקי (מועדים וזמנים ח"ח סי' מו) שיש כמה צדדים להקל בזה על פי דברי המשנ"ב בהלכות יום טוב, ע"ש.

(2) דוקא להזמין נכרי לביתו אסור, אבל אם הנכרי בא מאליו לביתו של הישראלי, כתבו השו"ע והרמ"א לקמן (סי' תקיב ס"א) שמותר, והוסף הרמ"א שם, שהוא הדין לשלוח לנכרי מזונות לביתו.

ולתת לנכרי מזונות בתור תשלום עבור מלאכה גמורה שעשה ביום טוב בשביל הישראלי, כתב המשנ"ב לקמן (סי' תקלו ס"ק מד) שאסור, ואפילו לאחר יו"ט, משום שהישראל מראה בזה שנוח לו במלאכה שנעשתה עבורו בשבת, והוסיף בשעה"צ שם (ס"ק מו) שצריך גם למחות בו בשעה שעושה את המלאכה.

[שעה"צ ס"ק א]

ואין לאסור מפני שטלטל הישראל הכוס שיש בו פתירות ששנה אינו'יהודי כיין דגאסר בשתייתו³, דלא נעשה בסיס, דהפירושין בטלי להכוס⁴.

(3) ומבואר בגמרא (ביצה כא, ב) שישן זה אסור אפילו בהנאה משום 'סתם יינם', ולכן למרות שהוא ראוי לתרגולים או לנכרי אסור לטלטלו. וכן מבואר במשנ"ב לעיל (סי' שח ס"ק קע) שמי שאסור בכר בדר על כל העולם, אסור לכל אדם לטלטלו [כיון שנאסר בהנאה], וכן כתב במשנ"ב לקמן (סי' תמד ס"ק כא) לענין חמץ בערב פסח שחל להיות בשבת, שאחר שעה ששית נחשב החמץ כמוקצה ואסור לטלטלו, ואפילו למי שיש לו נכרי, או שיש ברשותו כלב, שכיון שהחמץ אסור בהנאה, אין הוא יכול ליתנו להם.

(4) וכן כתב במשנ"ב לעיל (סי' שי ס"ק לא) לענין בגד שמתחת

הַלְכוֹת שֶׁבֶת סִימָן שֶׁכַּח

קנז

באר הגולה

ח שם בפרק ט שם
במשנה ובחכמים
א ביצה כ"א כמשה
אמוראי דקברי וכו'
וכן פסקו הר"ף
ורא"ש ונכבדים
בפרק ו מהלכות
שבת ב שבת י"ט
ג רמב"ם שם וכתב
הרב המגיד שהוא
מהירושלמי

ד תוספות ורא"ש וכו' ברש שבת ד תוספות שם י"ט ורא"ש וכו' ומהירושלמי שם

האבוס לפני שור של פטם, האפלו אבוס של כלי, גזרה אטו של קרקע (מ) דאיתי לאשווי גמזות.
וואסור גס"ב (יב) (מא) לסלק התבן מלפניו לצדיו:

שכה אינו יהודי שעשה מלאכה בעד ישראל, ובו ט"ז סעיפים:

א "מתר (א) לזמן אינו יהודי בשבת, (ב) יומתר לתן מזונות (ג) *לפניו (ד) בחצר (ה) לאכלו, ואם
נשלן ונצא אין נזקקין לו. ודוקא שהאינו יהודי בחצר, ואכל אם עומד בחוץ (ה) ופשט ידו לפנים, שידוע
הוא שיוציאו, (ו) "או לתן לו שאר חפצים (ז) שדרך להוציא, אסור אפלו אם עומד בפנים,

באר היתב

לפניו, ש"ג, מ"א: (3) שדרך וכו'. עין ט"ז שהעלה דרדון דנהגין להקל לשלח
אפלו לכתחלה חוץ לעירוב כמ"ש רמ"א סעיף י, אין אנו חוששים בדברים הנזכרים
כאן אלא כמדיד דשקן בו משא ומתן, אכל אכלה ושיטה נזכרים להקל, והשעם

באר הלכה

* לפניו חצר. עין משנה ברוך מה שכתבתי בשם הפוסקים לאסור אם נותן
לו בידו, ושהאלה רבה חולק עליהם. ומה שכתבו דבריהם מדברי
ההרדכי בשם התוספות שכתבו דאסור לתן ביד משום עקירה, פרש האלה רבה
דהני דוקא כשהאינו יהודי עומד בחוץ, דאז שיק לומר דעושה הישראל עקירה,
מה שאין כן כשהאינו יהודי בפנים והוא יודו ברשות אמת מחוץ אחר-כך כעושה
האינו יהודי עקירה מתוך ומתן. ומשעם לכאורה מדברי, דלהרדכי אף
כשתנן לו על-מנת להוציא מפרו, וזהו דתק, דמפרה ששים ההרדכי אחר-כך: כן
למה לו משכנו וכו' דרך מלבוש, בלא כול להכניס בפנים ולתן לו, מוכח מזה
דגם להרדכי סבירא לה דאף באופן זה אסור, דאף דאין זה בכלל עקירה דיהיה
אסור לישראל משעם דעושה חצי המלאכה בעצמו, מקל מקום כיון דנותן לו
ומוציא מחוץ כשלוחו בזה, וכמו שכתבו הפוסקים. ומקל מקום כענינו נראה
לעצות דעמי לענין מזונות כשנותן לו סעם אפלו בידו, שיש להקל כהאלה רבה,
דאף לפי דעת הב"ח ושאר אחרונים בפרש דברי ההרדכי, מקל מקום לא
משעם כהרדכי לאסור משעם עקירה או משעם דמחיו כשלוחו אלא בידוע שיוציא
לחוץ, דיש מהירין ברשות הרבים דילן או מפני דרכי שלום, ועל זה כתב
דביתוספות כתבו (א) פ"י גרסת הב"ח דת"י, ע"ש לאסור משעם עקירה ומה
שכתב הב"ח: ומתוך מה שכתב האור זרוע נראה מבאר וכו', איני יודע מנא לתן,
וכן מוכח שם דאסור במשכנות וכו' דהניו באופן זה שלוקח על-מנת להוציא,
אכל בדרך שנותן על-מנת לאכל ומעצמו מוציא אין שום סעך כלל משעם לאסור
משום עקירה, דלא שיק עקירה לישראל בזה, וכן מחיו כשלוחו בס"פ אין שיק,
דבדבר-אכלה פליג דמסתמא יאכל מיד, כמו שכתבו הפוסקים, אם לא שידע
שיוציא, ומהבדלת דנקט 'נותן לפניו גס"ב' אין ראיה, דאפשר דמשום נותן
לפני כלבים נקט כגלשן זה, או אהא דמלתא נקט כדשמועין אותו נותן
לפניו, וכן הוא בשם הרמב"ם 'מומניו אינו יהודי ונותן לפניו. ובידושלמי,
הוא כההנהגותיו והביאו הנרי"א, משעם כהרדכי דלאו דוקא לפניו, והוא
הדין בידו, דכתב 'אין נותן מזונות לעובד-גלולים על-מנת להוציא, ומשעם
דרך על-מנת להוציא אסור אכל בלא על-מנת להוציא מותר לתן לו בכל אופן,
דלא חזירי 'לפניו' כלל, ועל-כך קשה על ההנהגות שהעמיק בפשיטות דאסור
לתן בידו. אכן מדברי השל"ח גבורים על ההרדכי שהביא בשם התוספות,
והעמיק מהגן-אברהם, משעם דאפלו במזונות אסור לתן בידו [והנהגה בתוספות
שלפניו לא נמצא דבר זה, ולעניות דעתי שהוא מדברי התוספות דף ג עמוד א
דבור המתחיל 'בבא', ע"ש, והפנה שם כשהוא עומד בחוץ ופושט ידו לפנים,
והוא הדין כשהוא עומד בפנים ונותן לו על-מנת להוציא, אבל משטחיות דברי
השל"ח גבורים לא משעם כן]. שוב מצאנו באור זרוע שהביא דיש שהיו רוצים
לדקוק מהבדלת דדוקא לפניו אכל גם לדידהו אינו מבאר משום עקירה, ונראה
שדעתם היה דבדיו אסור משום מראית-עין, והוא כתב דאין ראיה, וכמו
שכתבנו למעלה [ודע, דהמשכן באור זרוע גופא דקא בבלול דברים כמה שהעמק
בהרדכי ה"ש מפרשים השני בשמו, ובאור כל דברי האור זרוע מוכח שם בהרדכי
כמו שבאר הבית-יוסף במסקנתו, ע"ש]. ולדינא נראה דיש לסלק להקל בדיעת
האלה רבה דאין בזה משום עקירה, וגם משום מראית-עין אין כיון כיון שאינו
נותן לו על-מנת להוציא, וכדמשעם מהירושלמי בפ"ל, וכל שכן ברשות הרבים
דילן דאיתו אלא גזרה לגזרה, עין שם באור זרוע דסלקא דעתה להקל משעם זה

שער הציון

(ג) רש"י: (ל) סמ"ג ומרדכי: (לה) רש"י: (ב) ואין לאסור מפני שטלטל הישראל הכוס שלש בו פיריית-שקרה אינו יהודי בין דנאסר בשבתית, דלא נעשה כסין,
דהפרורין בטלי להכוס⁽⁴⁾ [תוספות, והביאו מהגן-אברהם בסימן שכו, ואף לפי המסקנא שם דאסור בהנאה חמירי, אפשר דהיינו כן לז"ר לא סבירא לה כן]: (3) דלענין
בשול כוס-טוב שהוא מלאכה דאורייתא חשיב אין מנותן ע"י, דאסור להנחות בשבילו, כמבאר בסימן תק"ב [וחיט]: (2) ולא דוקא עניים, והוא הדין כל אדם יהודים
מפני דרכי שלום [מח"ש בשם ש"ך וי"ד סוף סימן קנא]: (7) ב"ח ומגן-אברהם בשם השל"ח גבורים בשם התוספות ורש"א. ועין באור הלכה: (ה) הגר"י ופשוט: (1) לקמן

הלכות שבת סימן שכה

באר הגולה 314

(ז) אָפּלוּ אַם הַחֲפָצִים שֶׁל אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהֲחָפָצִים שֶׁל אֵינוֹ יוֹדֵעַ: הֵגָה וְאָפּלוּ
(ח) בִּיחַד לֹא מְקוּם מִבְּעוֹד יוֹם יֵשׁ לְהַחֲמִיר (מַרְדִּכִּי פ"ק דְּשַׁבָּת): **ב** הֵיכָא דְאִיכָא (ט) מְשׁוּם דְּרַבִּי שְׁלֹמֹה (י) אִו
בְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֲלֵם, (ד) מִתָּר לָתֵת לוֹ אוֹ לְשַׁלַּח לוֹ עַל-יְדֵי אֵינוֹ יוֹדֵעַ. (יא) וְהוּא הִדִּין לְצַרְךָ מִצְוָה,
כְּגוֹן לְהוֹצִיא (יב) חֶמֶץ מִבֵּיתוֹ בִּפְסָם (מַרְדִּכִּי): **ג** מִתָּר לְהַחֲלִיף מְשֻׁבֵּן בְּשֶׁבֶת אִם הוּא מְלָבוֹשׁ, וְיִוְצֵא אֲנִי
(יג) דֶּרֶךְ מְלָבוֹשׁ כִּי אֵין זֶה מְשָׂא וּמִתָּן, וְגַם בְּיִשְׂרָאֵל מִתָּר בְּעֵנִין זֶה אִם הִישְׁרָאֵל צָרִיךְ לְלָבֹשׁ: הֵגָה
(ה) וְטוֹב שֶׁהָאֵינוֹ יוֹדֵעַ יִקַּח הַמְּשֻׁבֵּן עִצְמוֹ (יד) וְיִנָּח אַחֵר בְּמִקְוָמוֹ (טו) וְלֹא יִגַּע בּוֹ הַיִּשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִרְאֶה כְּנוֹשֵׂא
וְנוֹתֵן (טז) אֲנִי (אֲנִי). וְעַתָּה לְעֵיל סִימָן שׁוֹ בְּסוּפּוֹ מִדִּין אֵינוֹ יוֹדֵעַ הַמְּבִיא בְּשֶׁבֶת אֵינָה דָּבָר אִם מִתָּר לְקַבֵּל: **ד** פֶּת שֶׁאֵפָה
אֵינוֹ יוֹדֵעַ *לְעִצְמוֹ *בְּשֶׁבֶת, (טז) *יֵשׁ (יז) [1] אוֹסְרִים (יח) *וְיִבְשַׁעַת (יט) הַדָּחֵק אוֹ לְצַרְךָ

באר היטב

שערי תשובה

[1] אוֹסְרִים. עַתָּה בְּאֵהֱטָט. וְעַתָּה בְּשִׁי" סִימָן יב שֶׁבֶת דְּרָבִים יִשְׁתּוּ לֹא לִימָא וְיִתְּנֵהוּ עֲנִינִים עַל עֲצֻמָּתָם, וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹת בְּנֵה כִּר. וְרִאשִׁית
אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵינוֹ מְשֻׁבֵּן כָּלל לְיִשְׂרָאֵל לְכַיֵּעַ שָׂרִי, ע"ש: (ד) מִתָּר לָתֵת. וּמִ"מ אֲסוּר לָתֵן בְּיָדוֹ מְשֻׁבֵּן, כִּמְ"ש ס"א, וּפְשוּט דְּאָפּלוּ הַחֲלִיף שֶׁל אֵינוֹ יוֹדֵעַ לֹא יִתְּנוּ לְיָדוֹ מְשֻׁבֵּן
עֲקִירָה, מ"א, ע"ש: (ה) נְטוּב. וְכֵתֵב בְּאֵנְדָּה דְּה"ה אִם הָאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵנִיחַ הַמְּשֻׁבֵּן וְנוֹטֵל הַמְּשֻׁבֵּן נִמִּי שָׂרִי, וְכֵלְכֵר שֶׁלֹּא יִחַשֵּׁב עִמּוֹ, וְכֵתֵב שֶׁם שֶׁעָלָה לָהֶם לְהַתְעַנֵּת לְמַחֲוֹת, וְכִפְרָא לֹא חֵשׁ לָזֶה בִּינֵי שְׂרִי" מְקַל לְגַמְרִי. כִּתְבֵּי הַסְּמִי"ע בְּח"מ סִימָן קלא ס"ק י דָּאם כָּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִטֵּל מְשֻׁבֵּן מִיִּשְׂרָאֵל בְּשֶׁבֶת מִתָּר לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹיֵת עֵרֵב, וּבִפְרָט בִּיד
הַמְּשֻׁבֵּן וְכִי, ע"ש, וּמִ"מ אֲסוּר מְשֻׁבֵּן מִמְּצוֹא חֲפָצָה, וְעַתָּה סִימָן שׁוֹ ס"ד, ע"ש: (י) אוֹסְרִים. דְּה"ל גּוֹלָד, וְנִשְׁמַחֲמִיר ס"ל בִּין דְּמִקְוָמוֹ בְּיָדֵי אִם לֹא הָיָה לָהּ
מְקַצָּה, וְעַתָּה מ"א. וְעַתָּה בְּשֶׁבֶת שְׁבוּת יִשְׁכָּב ח"א ח"ח הַלְכוֹת שֶׁבֶת אִי שָׂרִי לְשִׁחוּת הַקְּאֹנִי בְּשֶׁבֶת בְּבֵית הַמְּשֻׁבֵּן שֶׁל אֵינוֹ יוֹדֵעַ, ע"ש: (י) הַדָּחֵק. כְּגוֹן שָׂרִי

מְשֻׁבֵּן בְּרִירָה

באר הגולה

כָּלל גּוֹתִי, אֲלֵא דְמִסִּים דָּאִין בִּידוֹ לְהַקֵּל מְשֻׁבֵּן זֶה מְלָבֵד אִם נִוְתָן עַל-מִנְתָּ לְהוֹצִיא רַק
הִיכָא דְאִיכָא מְשֻׁבֵּן דְּרַבִּי שְׁלֹמֹה: * לְעִצְמוֹ. תֵּיב לְעִצְמוֹ לֹא דְנָקָא, דָּאם הִיכָא
יִוְצֵינִי שְׁהוּא מְשֻׁבֵּן, אָפּלוּ בְּחַל אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְאָכֵל מְשֻׁבֵּן, דְּהָרָה לֵה פֶת שֶׁל בְּעַל
הַבֵּית אֲסוּר לְכָלִי עֲלֵמָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתֵב בִּירְיָה דְּעָה סִימָן קרב, אִם לֹא בְּשֶׁבֶת הַדָּחֵק
שָׂאִין מְצוֹי פֶת אַחֵר כָּלל, אֲלֵא מִיָּד בְּפֶת שֶׁעֲשִׂיהָ לְמַסֵּר וְהוּא עִיר שֶׁבֶת אֵינִם
יִוְצֵינִי דְּאִיכָא דְּרַבִּי קַעֲבִיד, וְזֶה שֶׁכָּתֵב לְעִצְמוֹ הִיכָא שֶׁלֹּא אָפָה בְּשִׁבְלִי יִשְׂרָאֵל
לְאֲחֻרָיוֹת: * בְּשֶׁבֶת. לְכַאוֹדָה נִרְאֶה דָּאם יֵשׁ סֶפֶק שֶׁמָּא נִפְסָה קִצְתָּ מִבְּעוֹד יוֹם נִהְיָ
כִּד קָרִימָה פִּרְסִי, וְכִסְיָן רַבִּי סִימָן ה' יֵשׁ לְהַקֵּל הוּא לִי רַק מִמִּירָן כָּלל עֵרֵב, וְכֵינִי
מִה שֶׁסֶּפֶק הַמְּבִיא בְּסִימָן רַב סִימָן ד', עַתָּה שֶׁם בְּמִגְלֵחַ אֲבָרָהם סִימָן יג: * יֵשׁ
אוֹסְרִין וְכִי, הֵגָה כְּעֵין פִּלְגָּמָא וְזוֹ פִּלְגִי נִמִּי הִרְאֵנוּ שֶׁבֶת אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁעָלָה מְשֻׁבֵּן
לֹא מִהְיֵה, דְּשִׁכִּירוֹת לֹא קָנִיא וְעִירָן בְּרִשּׁוֹת הַיִּשְׂרָאֵל הוּא, וְאִיכָא מְשֻׁבֵּן מִרְאִיתֵי: (י) בְּכֹון אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁחֲלָה, וְשִׁלַּח אַחֵר
מֵאֲכָל יִשְׂרָאֵל: (י) אוֹ בְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֲלֵם, וּמִבְּקֵשׁ חֲפָצָיו, (יב) וְאֵף שָׂאִין חֲשֵׁשׁ סִנְיָה בְּדָבָר: (יא) וְהוּא הִדִּין לְצַרְךָ מִצְוָה. (יג) וְאֵף דָּאֲסוּר לָתֵן
לְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם יוֹדֵעַ שִׁיּוּצֵי הַחֲפָצִים מִבֵּיתוֹ לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים בְּשֶׁבֶת אֵף שֶׁלֹּא בְּשִׁלְחוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכֵל-שֶׁפֶן כִּשְׁהוּא בְּשִׁלְחוֹתוֹ, מְקַל מְקוּם הַתִּירוֹ בְּכָל אֵלֹ
(יג) מְשֻׁבֵּן דְּלִידִין לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים אֵין לֵנוּ רִשּׁוֹת הַרְבִּים דְּאוֹרִיתָא, וְאֵינוֹ אֲלֵא שְׁבוּת דְּשִׁבּוּת, וְהַתִּירוֹ מִמְּקוֹם מִצְוָה אוֹ מִפְּנֵי דְרַבִּי שְׁלֹמֹה וְכִי תֵיב גּוֹתִי.
(יד) וּמִכָּל מְקוֹם צָרִיךְ לְהִנָּח אֵלֹ שֶׁלֹּא לְמַסֵּר לִיד אֵינוֹ יוֹדֵעַ, דְּעִשְׂיָה הַיִּשְׂרָאֵל עֲקִירָה, דְּהָא אֲפִשֵׁר לְבַקֵּשׁ לְהַתִּירוֹ יוֹדֵעַ שִׁיּוּצֵי הַחֲפָצִים בְּעִצְמוֹ,
(טו) וְאָפּלוּ אִם הָאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִבְּקֵשׁ שִׁיּוּצֵי הַחֲפָצִים לְהוֹף כָּלִי, יֵשׁ לְהִנָּח שִׁיּוּצֵי הַחֲפָצִים בְּבֵית וְאַחֵר שִׁיּוּצֵי הַיִּשְׂרָאֵל לְהוֹחֵ: יִתְּנֵהוּ: (יב) חֶמֶץ מִבֵּיתוֹ. כְּגוֹן עֵרֵב פֶּסַח
שֶׁחֵל בְּשֶׁבֶת: (יג) דֶּרֶךְ מְלָבוֹשׁ. (טז) דָּאִי לֹא הָיָה אֲסוּר כִּשְׂאֹר חֲפָצִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּין שֶׁמֶשׁ מְשֻׁבֵּן אָפּלוּ, דְּאִמְרוּ דְּהַיִּשְׂרָאֵל צָוָה לְהוֹצִיא, וְכֵ"ל בְּסִימָן יג: ת. מִיָּהוּ, אִם הָאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֲלֵם וְאֵינוֹ רֹצֵה לְקַחַת בְּדֶרֶךְ מְלָבוֹשׁ, מִתָּר בְּכָל גּוֹתִי, וְכֵ"ל: (יד) וְנִיחֵי אַחֵר. כִּתְבֵּי בְּאֵנְדָּה: הוּא הִדִּין אִם
הָאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵנִיחַ הַמְּשֻׁבֵּן וְנוֹטֵל הַמְּשֻׁבֵּן, נִמִּי שָׂרִי, וְכֵלְכֵר שֶׁלֹּא יִחַשֵּׁב הַיִּשְׂרָאֵל עִמּוֹ וְלֹא יִגַּע בּוֹ, וְכֵ"ל: (יז) וְנִיחֵי אַחֵר. כִּתְבֵּי בְּאֵנְדָּה: הוּא הִדִּין אִם
דְּהוּא סוֹכֵר דְּכִשְׁמִנִי מְעוֹת מְחִיז כְּמִשְׂא וּמִתָּן, וְלִידֵיהָ אֵין לְהַקֵּל בָּהּ (יח) כִּי אִם כְּשֶׁהָאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֲלֵם. וּמִכָּל מְקוֹם נִרְאֶה דָּאם יוֹכֵל לְהַגִּיעַ לוֹ מִזֶּה
הַפֶּסֶד, כְּגוֹן שָׂאִין מְשֻׁבֵּן שׁוֹהֵה הַסֶּפֶר וְכִדּוּמָה, יֵשׁ לְסַמֵּךְ עַל הַמְּגִלָּה אֲבָרָהם וְחִסּוּתָהּ: (טו) וְלֹא יִגַּע. בְּשֻׁם (יח) אַחֵר מִהַמְּשֻׁבֵּן, לֹא בְּהִישָׁן וְלֹא
בְּהִתְדַּשְׁתָּ. (יט) מִיָּהוּ, בְּיִשְׂרָאֵל כִּי הָיָה גּוֹתִי יֵשׁ לְהַקֵּל שִׁיּוּצֵי הַחֲפָצִים, וְכֵ"ל: (יז) וְנִיחֵי אַחֵר. כִּתְבֵּי בְּאֵנְדָּה: הוּא הִדִּין אִם
וְאֵין הַיִּשְׂרָאֵל מֵאֲמִין לוֹ, אֵין יִשְׂרָאֵל אַחֵר רָשָׁא לְעִרֵב עֲבוּרֵי, דָּאֲסוּר מְשֻׁבֵּן "מִמְּצוֹא חֲפָצָה": **ד** (טז) יֵשׁ אוֹסְרִים. שֶׁמָּא (כא) הִתְהַב בִּין-הַמְּשֻׁבֵּן
קִמַּח אוֹ עֶשֶׂה שָׂאִין רָאִי לִכֵּס וְאַחֲקָצָא לְבִין-הַמְּשֻׁבֵּן, וְאָפּלוּ אִם נִאֲמַר דְּהִי אִז חֲסִים דְּרָאִי לִכֵּס, מְקַל מְקוֹם אֵין רָאִיִּים לְאָכֵל בְּאוֹתוֹ עֵינֵי שֶׁעָשׂוּ
לְכִסּוֹף לְאַחֵר שֶׁעָשָׂה בּוֹ אֲסוּרָא דְּאוֹרִיתָא שֶׁעָשָׂה לָהֶם, (כב) וְהָיָה לֵה גּוֹלָדָה. וְיֵשׁ שְׁאוּסְרִין מְשֻׁבֵּן אַחֵר: שֶׁמָּא יִאֲמַר לְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְכַשֵּׁל, וְאֵף-עַל-גַּב
דְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהִדְלִיק נֵר לְעִצְמוֹ לֹא גּוֹרִינֵן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רעו, מִמִּידֵי דְּאִכִּילָה דְּלֵהוּט גּוֹרִינֵן גּוֹרִינֵן: (יג) וְכֵתֵב בְּמִגְלֵחַ אֲבָרָהם בְּסִימָן תקיו, דְּמִדְּבָרֵי
עַמְּחֵבֶר שֶׁם מְשֻׁבֵּן דְּסִבְיָא לֵה פֶסַח: הֵנָּה: (יז) וְיֵשׁ מִתִּירֵין. דָּלֵא מְחֻלְקֵי בִין מִידֵי דְּבִרְאִכִּילָה לְלֹא בְּרִאִכִּילָה, בִּין שֶׁמְקַל מְקוֹם עֲשִׂיהָ בְּשִׁבְלִי
עִצְמוֹ: וְלִעֲנֵן מְקַצָּה סִבְיָא לֵהוּ, בִּין שֶׁהִנָּה יִכְלֹת בִּיד הָאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְגַמְרֵי, אֵין עַל זֶה שֶׁם מְקַצָּה וְגוֹלָדָה. כִּתְבֵּי בֵית-יִוִּסֵּף בְּשֻׁם אֲוֵר וְדִעַ, שֶׁלְּדָבָרֵי הַכֵּל אִם
בְּשֶׁל אוֹ אָפָה עֲבָדִי יִשְׂרָאֵל בְּשֶׁבֶת אָפּלוּ לְצַרְךָ עִצְמוֹ, וְאָפּלוּ בְּשֶׁבֶת רָאשׁוֹנָה וּבְפֶסַח רָאשׁוֹנָה, שָׂאִין הַעֲבָד יוֹדֵעַ אִם אֲוֵרֵי יִכְלֹת מִזֶּה אִם לֹא, אָפּלוּ הָכִי
אֲסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְפִירוֹ מִפִּירוֹ וְהוּא לִשְׁכָּת אַחֲרָתָה, עַתָּה שֶׁם שֶׁהִבִּיא לָזֶה רָאִיהָ מְחֻסָּפָא, וְעַתָּה לְקַמֵּן בְּסִימָן יא מִה שֶׁכָּתֵב בָּהּ: (יח) וְיִבְשַׁעַת הַדָּחֵק. כְּגוֹן

שער הציון

שִׁמְרֵי, וְכֵן מְשֻׁבֵּן מְחֻסָּפָא וְרָא"ש רִישׁ שֶׁבֶת: (י) מְגִלָּתָהּ וְחִסּוּתָהּ שֶׁבֶת וּש"א, וּבְמִגְלֵחַ מְרִירָה וְנִהְיָ שְׁלֹמֹה כִּתְבֵּי דְּעִקָּר דָּאֵף כְּשֶׁעֲמַד בְּחִצָּר אֲסוּר לָתֵן לוֹ חֲפָצָיו: (ב) כֵּן כִּתְבֵּי
הַמְּגִלָּתָהּ אֲבָרָהם וְחִסּוּתָהּ שֶׁבֶת, וְלִשְׁמִיטָה אֲנִי בְּיָדוֹ אֲסוּר מְשֻׁבֵּן עֲקִירָה, וְאֲלֵיהָ רַבָּה מְקַל גַּם בָּהּ, מְקַל מְקוֹם נִכּוֹן לְהַחֲמִיר בָּהּ בִּין שְׁבוּת עַל-מִנְתָּ לְהוֹצִיא, וּבִפְרָט דְּלִפְנֵי מִתְּרִירָה
וְנִהְיָ שְׁלֹמֹה אֲסוּר בָּהּ בְּכָל גּוֹתִי, כֵּ"ל: (ט) כֵּן כִּתְבֵּי הַמְּגִלָּתָהּ אֲבָרָהם, וּבְעִתָּה דְּבִחְצָר אֵין אֲסוּר שֶׁקֵּבֵל חֲפָצָיו, וְהָא דְּאֲסוּר בָּהּ הוּא דְּמִשְׁכּוֹן חֲשִׁים כְּמוֹ שֶׁלֹּא: (י) מְרִירָה בְּשֻׁם אֲוֵר וְדִעַ,
וְהוּכָא בְּבֵית-יִוִּסֵּף, וְכֵ"ל חֲלָה, אֵף מְשֻׁבֵּן מְשֻׁבֵּן דְּרַבִּי שְׁלֹמֹה, הֵלֵא יוֹכֵל לְבֹא לְבֵית הַיִּשְׂרָאֵל, וְיִשְׁתַּחֲוֶה: וְכֵ"ל לְשִׁיב כִּי אֵינוֹ רָשָׁא לָתֵן מִבֵּיתוֹ בְּשֶׁבֶת, אָבֵל חֲלָה שָׂאִין נִדְּחָא וְיִוְצֵינִי
דְּבִשְׁבִּיל חֲלָה: יִשְׂרָאֵל מְחֻלְקִין שֶׁבֶת לְפָנֵינוּ: (יב) דָּאם הִנָּה חֲשֵׁשׁ סִנְיָה פִּשְׁטָא דְּשָׂרִי אֵף בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים גְּמוּר: (יג) דָּלֵא הַתִּירוֹ לְבֵית-הַיִּל אֲלֵא עִם הַשֶּׁמֶשׁ, וְכֵ"ל שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן רמו:
(יג) בֵּית-יִוִּסֵּף, וְאֵף דְּתַרְבֵּה פּוֹסְקִים סִבְיָא לֵהוּ דָּגֵם לְדִידִין אֵין לָן רִשּׁוֹת הַרְבִּים, לְעֵנֵן שְׁבוּת עַל-יְדֵי אֵינוֹ יוֹדֵעַ סִימָן בָּהּ עַל הַמְּקַלִּין, וּבִפְרָט שֶׁלֹּא יִתְּסֵר לְיָדוֹ אֲלֵא יִתְּנֵהוּ בְּעִצְמוֹ,
וְעַתָּה לְעֵיל בְּסִימָן שׁוֹ סִימָן ה': (ד) מְגִלָּתָהּ וְחִסּוּתָהּ שֶׁבֶת וּש"א, וְהָאֵלֵה רַבָּה מְצוּדָה גַּם בָּהּ לְהַקֵּל וְכֵ"ל שֶׁכָּתוּב לְעֵיל, מְקַל מְקוֹם לְכַחֲחֵלָה בְּדָאִי נִכּוֹן לְהִנָּח כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׂאִין
אֲמֻרִים, דְּהָא אֲפִשֵׁר לוֹ בְּאֵפֶן הַתִּירוֹ לְכָלִי עֲלֵמָא: (טז) מְגִלָּתָהּ וְחִסּוּתָהּ שֶׁבֶת: (יז) דְּהָרִי כִּתְבֵּי דְּהַמְּבִיא וְאָנְדָּה לֹא פִלְגִי, וּבְאֵנְדָּה מִכָּא מְחֻסָּפָא
דְּמִירָה בְּאֵלֵם, עַתָּה שֶׁם: (יח) דְּרַבִּי מִשֶּׁה בְּשֻׁם אָנְדָּה: (יט) לְבוּשׁ, וְהַתִּירוֹ מְחֻסָּפָא שֶׁבֶת: (כ) מְגִלָּתָהּ וְחִסּוּתָהּ שֶׁבֶת, דָּלֵא כִּמְעִי: (כא) הִרְאֵנוּ שֶׁבֶת הַמְּבִיא וְהַתִּירוֹ הַמְּבִיא: (כב) מְגִלָּתָהּ וְחִסּוּתָהּ שֶׁבֶת

הלכות שבת סימן שכה

ביאורים ומוספים

[שעה"צ ס"ק ז]

דאף בשעמור קצור אסור למן לו תפצית⁽⁸⁾.

(8) ואם הנכרי בא לקחת את חפציו מביתו של הישראלי בלילה, כשאנשים אינם רואים אותו, כתב בביה"ל לעיל (סי' רנב ס"א ד"ה מבעוד יום) שיש להקל בשעת הדחק, שכיון שהחשד של מראית עין הוא רק באיסור דרבנן, לא גזר חז"ל על זה בחדרי חדרים וכדו' שאין רואים אותו.

[משנ"ב ס"ק ח]

ומה שיתד לו מקום לא מהגי, דשכירות לא קנא וצדין בקשות הישאאל הוא, ואין מקום משום מראית עין⁽⁹⁾.

(9) ובמקום הפסד וצורך גדול, כתב לעיל (סי' רנב ס"ק יא) שיש להקל כשיחד לו מקום.

[משנ"ב ס"ק יב]

בגון ערב פסח שחל בשבת⁽¹⁰⁾.

(10) אבל חמץ של ישראל בפסח, לא די בזה שהנכרי מוציא מביתו של הישראלי, שהרי כתב לקמן (סי' תמג ס"ק יד) שעובר עליו ב'ב' יראה' אפילו כשאין החמץ בביתו, וחייב לבערו. ואם מצאו ביום טוב, שאסור לבערו, כתב לקמן (סי' תמו ס"ק ז) שיכול להיות לנכרי כדי שיוקנו לים או לבית הכסא, כיון שטלטול על ידי נכרי אינו אלא שבות דשבות, ומותר במקום מצוה. ומ"מ אין העולם נהגים כך, אלא כופים עליו כלי. וראה הטעם לכך בשעה"צ שם (ס"ק טו).

[משנ"ב ס"ק טו]

בשום אחר מהמשכונות, לא בהינשן ולא בהתדוש⁽¹¹⁾.

(11) ואע"פ שהמשכון הוא מלבוש, מ"מ אסור לגעת בו משום שנראה כמשה ומתן, וכמבאר ברמ"א. אבל אם יש בו שעטנז, כתב לעיל (סי' שח ס"ק קסא) שאסור לטלטלו משום מוקצה, אע"פ שהוא מלבוש ויש עליו שם כלי, וכדעה הראשונה שם.

[משנ"ב ס"ק טז]

וקי לה נולד⁽¹²⁾ וכו', ואף על גב דאין יהודי שהדליק נר לעצמו לא גזרין, כמו שכתב סימן רעו, במידי דאכילה דלהוט ביהוה גזרין טפס⁽¹³⁾.

(12) והחזו"א כתב (או"ח סי' מד ס"ק י), שאין לומר שטעם האסורים הוא משום נולד, שאם כן היה השו"ע צריך להביא דעה זו לעיל בסימן שח, אלא בהכרח שכיון שהחיתים היו בעולם בבין השמשות והיו ראיות לכסיסה, אלא שהשתנו ונהפכו לפת, אין זה נולד האסור בשבת [וכרבי שמעון הסובר שאין אסור מוקצה נולד בשבת]. וביאר בטעם האסורים, שאף על פי שהחיתים היו ראיות לכסיסה, מ"מ לגבי הפת שנעשתה מהן נחשבות הן כאין ראיות לאכילה, וכל דבר שאינו ראוי לאכילה והוא ביד הנכרי אינו נחשב כמוכן לישראל, ודינו בגרוגרות וצימוקים שהניחם ליבוש, שכתב השו"ע לעיל (סי' שי ס"ב) שאסורים אפילו לרבי שמעון, כיון שאינם ראויים לאכילה בבין השמשות, ואדם דוחה אותם בידים מאכילה.

(13) ואע"פ שכשם שאדם להוט לאכול, כך להוט הוא לשבת באור ולא בחושך, ביאר הגרש"ז איערבך (שולחן שלמה ס"ק י) שמי שונה הדלקת נר מאכילה, שהרי לאחר שהנכרי הדליק את הנר אין הישראלי להוט להדליק נר נוסף, מה שאין כן באכילה שהאכילה הראשונה גוררת אכילה נוספת.

[משנ"ב ס"ק יז]

כיון שהיה יכלת ביד האינו יהודי לגמרו, אין על זה שם מקצה ונולד⁽¹⁴⁾.

(14) וכמו שאמר בגמרא (ביצה כו, א) לענין תבשיל שהיה רותח בערב שבת בין השמשות והתבשל במשך השבת, שאע"פ שבבין השמשות עדיין לא היה ראוי לאכילה, מ"מ מותר לאוכלו, שכיון שבבין השמשות היה עומד להיות ראוי לאכילה בשבת באופן דאי, אין אדם מקצה את דעתו ממנו. ואף פת שאפאה נכרי בשבת, למרות שהעיסה לא היתה ראיה לאכילה בבין השמשות, מ"מ כיון שהיא של נכרי ולא הקצה את דעתו ממנה שהרי יכול הוא לגמור אפיתה, מותר לטלטלה.

ואף לדעה זו, לא הותר 'גמרו ביד אדם' באיסור נולד אלא בגולד שאינו גמור, כגון חיתים או עיסה שהיו בעולם בבין השמשות, אלא שהשתנו ונהפכו לפת, אבל בגולד גמור, כגון חלב של פרה העומדת לשחיטה, שבבין השמשות היה עליו שם אוכל [כיון שהיה בגוף הפרה], ובשבת לאחר שיצא מן הפרה נהפך למשקה, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תקה ס"ק ח) שאפילו בפרה של נכרי אסור, ואין להתירו מדין 'גמרו ביד אדם'. ולענין נכרי שעשה ביו"ט כלי מעצים שלו, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תקא ס"ק לה) שתלוי בגדו זה, אם שייך נולד בדבר שגמרו ביד אדם.

